

Carl A. Maida (ed.)

Sustainability and Communities of Places

New York – Oxford, Berghan Books, 2007., 261 p.

Sustainability and Communities of Places (Održivost i zajednice mjesta) peta je knjiga u nakladničkom nizu *Studies in Enviromental Anthropolgy and Ethnobiology (Studije iz okolišne antropologije i etnobiologije)* urednika Carla A. Maida profesora javnoga zdravstva kalifornijskoga sveučilišta. Knjiga se sastoji od 12 eseja podijeljenih u tri poglavlja: (1) *Local and Global Knowledge (Lokalno i globalno znanje)*, (2) *Local Practices: Adaptive Strategies and State Responses (Lokalne prakse: Strategije prilagođavanja i državni odgovori)*, (3) *Social Capital, Civic Engagement and Globalization (Socijalni kapital, građanski angažman i globalizacija)*.

Nakon uredničkoga uvoda u kojem se nastoji definirati osnovne pojmove, odrediti radne koncepte zbornika, te obrazložiti tematske cjeline, knjiga započinje tekstem *Sustainability: Where, When, for Whom? Past, Present and Future of a Local Rural Population in a Protected Natural Area (Održivost: Gdje, kada i za koga? Prošlost, sadašnjost i budućnost lokalne i ruralne populacije u zaštićenom prirodnom području)* grupe autora – Claudea Raynauta, Magde Zanoni, Angele Ferreire i Paula Lana. Od prvih pokušaja definiranje održivoga razvoja (Brundtlandskoga izvještaja, 1987.) do danas notirano je (Latouche, 1995.) preko šezdeset različitih definicija održivoga razvoja. Autori ovoga eseja ističu da je zajednička karakteristika većine tih definicija ravnoteža na kojoj održivost mora počivati te da kad govorimo o održivosti onda uz očuvanje prirodnoga sustava moramo imati na umu i očuvanje lokalnih društava/zajednica i njihovih tradicija. Istražujući područje Guaraqueçaba (Brazil) te geografske i društvene promjene koje su se odvijale tijekom 20. stoljeća na tom prostoru, autori postavljaju pitanje ukoliko se socijalna održivost sastoji ne samo od biološke reprodukcije nego i od mogućnosti da se projicira osobni identitet i identitet zajednice u budućnost, nastavljajući i dalje osjećaj pripadnosti, mnoge obitelji i društvene grupe na području Guaraqueçaba doživljavaju ugrožavanje svoje socijalne egzistencije.

Drugi rad je autora antropologa Thomasa F. Thorntona pod naslovom *Alaska Native Corporations and Subsistence: Paradoxical Forces in the Making of Sustainable Communities (Aljaška domorodačka poduzeća i opstanak: Paradoksalne sile u stvaranju održivih zajednica)*. U navedenom eseju autor nastoji pregledati utjecaj koji je imao *Alaska Native Claims Settlement Act (Zakon o odšteti potraživanja aljaških domorodaca)* iz 1971. u kontekstu globalizacije. Autor u ovom tekstu na-

stoji odgovoriti je li moguće integrirati modernu ekonomiju i tradicionalno-ruralnu ekonomiju (tzv. ekonomiju preživljavanja) u zajednicu koja bi bila održiva?

Communities Out of Place (Zajednice izvan mjesta) esej je Johanne Gibson. Autorica započinje esej parafrazama iz jednoga australskog mjuzikla – *Ova zemlja je moja i ova zemlja sam ja*. J. Gibson ističe kako je tradicionalno australsko znanje domorodaca skoro nerazmrsivo povezano sa zemljom, ali kako pravni okvir onemogućuje polaganje prava domorodačkih zajednica na zaštitu, upravljanje i limitiranje svojih tradicionalnih znanja. Navedeno pravo, po autorici, bitno je kako bi se u okviru međunarodnoga pravnog poretka omogućilo utemeljenje identiteta zajednica, odnosno kako bi to pravo omogućilo izvor identiteta lokalnih zajednica. Stoga je važno omogućiti svim domorodačkim zajednicama pristup ekonomskim i pravnim sustavima u okviru međunarodnoga priznanja prava *sui generis*.

Zadnji rad u prvom poglavlju autora je Daria Novellina – *Talking About Kultura and Signing Contracts: The Bureaucratization of the Enviroment on Palawan Islands (the Philippines) (Govoreći o Kulturi i potpisujući ugovore: Birokratizacija okoliša na Palavanskim otocima (Filipini))*. Promatrajući zajednicu Batak na Palavanskim otocima autor opisuje kako se navedena lokalna zajednice našla u “državnom diskursu” koji govori o vlasničkim pravima i zaštiti okoliša, te opisuje na koji način taj odnos utječe na vlastitu percepciju kulture zajednice Batak. Pripadnici zajednice Batak nisu u stanju stvoriti kontrastrategiju pomoću koje bi se nosili s jakim i, po njihovu kulturu, razarajućim utjecajem filipinske države.

Krista Harper svojim esejom *Does Everyone Suffer Alike? Race, Class and Place in Hungarian Environmentalism (Pate li svi jednako? Rasa, klasa i mjesto u mađarskoj ekologiji)* započinje drugo poglavlje u ovoj knjizi. Opisujući razvoj okolišnih organizacija i pokreta u Mađarskoj, Krista Harper pokušava povezati te organizacije s problemima romske populacije. Pozivajući se na suvremenu znanstvenu praksu u SAD-u u kojoj znanstvenici, koji se bave okolišnim temama, posvećuju veliku pozornost na etničke i klasne nejednakosti u odnosu na koncept održivoga razvoja, autorica pokušava skicirati dodirne točke u mađarskom društvu gdje bi takav pristup bio primjenjiv na okolišne organizacije i romsku populaciju. Takav bi pristup omogućio inkluziju marginalnih skupina u procese donošenja odluka koje se tiču zaštite okoliša, odnosno demokratsku participaciju romske populacije.

Deborah Pellow u svom radu *Attachement Sustains: The Glue of Prepared Food (Privrženost ostaje: Ljepilo pripremljene hrane)*, promatrajući pripremu hrane i njezinu prostornu aranžiranost, prikazuje kako u Accri (Gana) postoje dijelovi grada u kojima lokalne tržnice prodaju pripremljenu etničku hranu migrantima koji su došli iz raznih sela i plemena. Takve prakse pripreme i prodaje hrane utječu na očuvanje identiteta svakodnevnih kulturnih praksi različitih zajednica.

Tekst *Globalization, Local Practice, and Sustainability in the High Plains Region of the United States (Globalizacija, lokalne prakse i održivost u High Plains regiji u Sjedinjenim Američkim Državama)* autorica Janet E. Benson polazi od toga da

ruralne zajednice i obiteljske farme nisu sinonimi, nego da govorimo o povećanoj raznolikosti zanimanja, poljoprivrednoga poduzetništva i etniciteta. Promatrajući povezanost ekonomskih, socijalnih i okolišnih faktora u jugozapadnom dijelu Kanzasa, koji je centar proizvodnje govedine, Janet E. Benson zaključuje kako ruralna mjesta nisu više kulturno i društveno homogena mjesta te ukoliko se koncept održivosti odnosi na dugoročnu zaštitu temeljnih resursa koji omogućavaju održavanje ljudskih života, jugoistočnom Kanzasu predstoje problemi održivosti.

Quality of Life, Sustainability and Urbanization of the Oxnard Plain, California (Kvaliteta života, održivost i urbanizacija Oxnarda Plaina, Kalifornija) tekst je dvoje autora – Barbare Yablon Maida i Carla A. Maida u kojem se prikazuje istraživanje stavova stanovnika Oxnarda Plaina u Kaliforniji o korištenju zemlje i promjenama uzrokovanim brзом urbanizacijom poljoprivrednoga područja. Pokušavajući izdvojiti indikatore kvalitete življenja koje su stanovnici i stručnjaci dizajnirali kako bi mjerili ekonomske pojavnosti, pojavnosti društvenoga blagostanja i okolišnoga zdravlja, autori zaključuju kako je potrebno informirati o donesenim odlukama i lokalnim inicijativama kojima se nastoji očuvati otvoreni prostor i poljoprivredno zemljište jer se na taj način ostvaruje mogućnost boljega razumijevanja kvalitete života (zadovoljstvo stanovnika, privrženost u zajednici, estetske vrijednosti).

Zadnje poglavlje koje se bavi socijalnim kapitalom, građanskim angažmanom i globalizacijom započinje tekstom Kennetha A. Metera – *Linked Indicators of Sustainability Build Bridges of Trust* (Povezani indikatori održivosti stvaraju mostove povjerenja). Autor opisuje kako se stvara povezanost između stanovnika, tehničkih stručnjaka i istraživača koji se bave okolišnim temama i koji nastoje spriječiti moguća zagađenja okoliša. U takvoj suradnji nastaju određeni koncepti i tehnike koje se mogu primjenjivati i globalno. Nadalje, Meter smatra kako se u takvom istraživanju mora primjenjivati holistički pristup te kako je teorija sustavnih promjena korisna kada se govori o održivosti.

Karla Caser u svom tekstu *The Design of the Built Environment and Social Capital: Case Study of a Coastal Town Facing Rapid Changes* (Dizajn izgrađenoga okoliša i socijalnoga kapitala: studija slučaja obalnoga grada koji je suočen s brzim promjenama) polazi od teorijskoga okvira Pierra Bourdieua promatrajući mali grad Port Arsanas u Texasu. Autorica primjećuje kako okolišne promjene utječu na promjene u socijalnom kapitalu te da zbog toga dolazi do društvenih poremećaja. Ova studija ističe na koje načine izgrađeni okoliš objektivizira socijalni kapital, simbolički i fizički ograničava socijalne interakcije te produbljuje identitet i predikabilnost.

Sociomaterial Communication, Community, and Ecosustainability in the Global Era (Sociomaterijalna komunikacija, zajednica i ekoodrživost u globalnoj eri) teorijski je esej Richarda Westre u kojem prikazuje jedinstvenu perspektivu o političkoj ekonomiji u Japanu kroz koju nastoji istražiti materijalnu ekoodrživu budućnost koja je imanentna suvremenim globalizacijskim kretanjima. U ovoj analizi pomaže mu novi koncept – sociomaterijalna komunikacija koji označava sredstva za kreativno promišljanje o institucionalnom dizajnu budućih okolišno zdravih društava.

Westra zanimljivo zaključuje kako će biti potrebne smjene nekoliko generacija kako bi se otklonila šteta koju je prouzrokovala kapitalistička komodifikacijska ekonomija.

Zadnji rad u ovoj knjizi je hrvatske sociologinje Snježane Čolić pod naslovom *The Prospect of Sustainability in the Culture of Capitalism, Global Culture, and Globalization (Perspektiva održivosti u kulturi kapitalizma, globalnoj kulturi i globalizaciji)*. U dijakronijskoj perspektivi autorica u ovom eseju istražuje kako globalna kultura zasjenjuje lokalne prakse i znanja pokušavajući nametnuti lokalnim kulturama da prihvate praksu konzumerizma. Čolić smatra kako trenutna kultura kapitalizma, proizlazeći iz stalnoga inzistiranja na ekonomskom rastu, stvara kulturu konzumerizma kao temeljnoga kulturnog principa iz kojega nastaje vrijednost da se sami ostvarujemo kroz posjedovanje stvari, odnosno kroz konstantnu potrošnju. Promatrajući globalizaciju kao kompleksni sustav odnosa, ili kako neki autori govore kao “vremensko-prostornu kompresiju”, stvarajući tako globalnu kulturu, autorica kritičkim pristupom ističe kako globalnoj kulturi nedostaje dimenzija “svjetske memorije” koja bi bila u funkciji ujedinjavanja čovječanstva. U ovom teorijsko-kritičkom radu Snježana Čolić zaključuje kako je potrebno održivom razvoju i lokalnim praksama pristupiti multiperspektivno imajući u vidu interese i potrebe pojedinačnih zajednica.

Čitajući ovu knjigu, u kojoj se nalaze brojni konkretni primjeri i suvremeni teorijski okviri, možemo zaključiti kako je pitanje održivosti razvoja i utjecaja globalnih kretanja na lokalne zajednice i njihove prakse važno ne samo iz perspektive znanosti i istraživanja, nego i iz perspektive svakodnevice partikularnih društava i zajednica. Stoga je ova knjiga izuzetno korisna istraživačima koji proučavaju različite kulture, ekonomske sustave, političke sustave, prostorne odnose, ali i akterima koji svojim djelovanjima mogu doprinijeti kvalitetnijim promjenama i eventualnim razrješenjima socijalnih i okolišnih problema u današnjem globalizirajućem svijetu.

Branko Ančić
Zagreb